

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

ASPECTS OF THE LEGAL STATUS OF A NATURAL PERSON DURING THE DOING OF BUSINESS ACTIVITIES UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL STATE

Кухарчук А.М., доктор філософії в галузі права,
старший викладач кафедри інформаційного, господарського та адміністративного права
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Грачова О.Ю., студентка III курсу факультету соціології і права
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Маслова М.О., студентка III курсу факультету соціології і права
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Стаття присвячена дослідженню особливостей правового статусу фізичної особи під час здійснення підприємницької діяльності в умовах воєнного стану. Розглянуто загальнотеоретичне поняття «суб'єкт господарювання». Спираючись на основні нормативно-правові акти України, що регулюють функціонування підприємств та їхніх суб'єктів, авторами статті було визначено про перспективи впровадження терміну «підприємець-громадянин» на законодавчому рівні та прийняті єдиного нормативно-правового акту, який би регулював правовий статус фізично= особи-підприємця. Під час написання даної статті, виокремлено розуміння підприємництва як з теоретичної сторони, відповідно до Господарського кодексу України, так і з практичної – в питаннях, що пов'язані із санкціями, які наступають як наслідок здійснення забороненої діяльності. З'ясовано, що головною метою діяльності для фізичної особи- підприємця є отримання прибутку, проаналізовано основні думки вчених щодо цієї тези, з урахуванням позитивних та негативних аспектів.

Визначено основні властивості здійснення підприємницької діяльності, що є невід'ємними елементами функціонування фізичної особи-підприємця, особливо акцентовано увагу на характеристиці «здійснення підприємницької діяльності на власний ризик», яка передбачена Господарським кодексом України.

Зроблено висновок, що правовий статус фізичної особи-підприємця, як і будь-якого суб'єкта господарювання, складається з прав та обов'язків. На підставі Господарського кодексу України, розмежовано основні права та обов'язки фізичної особи- підприємця. Зокрема, розглянуто відповідні зміни щодо прав і обов'язків фізичної особи- підприємця під час введення воєнного стану на території України, у зв'язку з повномасштабним військовим вторгненням російської федерації на території України. З'ясовано, що з урахуванням важкої економічної ситуації були прийняті зміни до Податкового кодексу України, на основі яких, для фізичних осіб- підприємців були спрощені умови щодо оподаткування їх діяльності. Особлива увага приділяється державній реєстрації фізичної особи- підприємця під час воєнного стану, здійснено аналіз змін до законодавства України в цій частині, досліджено основні аспекти отримання ліцензії, а також строки продовження дозволу, що були отримані до повномасштабного вторгнення. Досліджено здійснення адміністративної процедури щодо фізичної особи- підприємця в умовах воєнного стану, а саме припинення її діяльності.

Ключові слова: фізична особа-підприємець, суб'єкт господарювання, підприємницька діяльність, воєнний стан, державна реєстрація, ліцензування, здійснення адміністративних процедур.

The article is devoted to the study of the peculiarities of the legal status of an individual during the implementation of entrepreneurial activity in the conditions of martial law. The general theoretical concept of "business entity" is considered. Based on the main normative legal acts of Ukraine, which regulate the functioning of enterprises and their subjects, the authors of the article determined the prospects of introducing the term "entrepreneur-citizen" at the legislative level and the adoption of a single normative legal act that would regulate the legal status physically= entrepreneur. During the writing of this article, the understanding of entrepreneurship was highlighted both from the theoretical side, in accordance with the Economic Code of Ukraine, and from the practical side – in matters related to sanctions that occur as a result of the implementation of prohibited activities. It was found that the main goal of activity for a natural person-entrepreneur is to make a profit, the main opinions of scientists regarding this thesis were analyzed, taking into account positive and negative aspects.

The main properties of entrepreneurial activities, which are integral elements of the functioning of a natural person-entrepreneur, have been determined, with particular attention being paid to the characteristics of "performing entrepreneurial activities at one's own risk", which is provided for by the Economic Code of Ukraine.

It was concluded that the legal status of an individual entrepreneur, like any business entity, consists of rights and obligations. On the basis of the Economic Code of Ukraine, the basic rights and duties of an individual entrepreneur are delineated. In particular, relevant changes regarding the rights and obligations of a natural person-entrepreneur during the introduction of martial law on the territory of Ukraine, in connection with the full-scale military invasion of the Russian Federation on the territory of Ukraine, were considered. It was found that, taking into account the difficult economic situation, changes to the Tax Code of Ukraine were adopted, based on which, the conditions for taxation of their activities were simplified for individual entrepreneurs. Special attention is paid to the state registration of a natural person-entrepreneur during martial law, an analysis of changes to the legislation of Ukraine in this part was carried out, the main aspects of obtaining a license were studied, as well as the terms of extension of the permit, which were obtained before the full-scale invasion. The implementation of the administrative procedure for a natural person-entrepreneur in the conditions of martial law, namely the termination of its activity, has been studied.

Key words: individual entrepreneur, business entity, entrepreneurial activity, martial law, state registration, licensing, implementation of administrative procedures.

Постановка проблеми. Згідно з ч. 2 ст. 55 Господарського кодексу України (надалі – ГК України), суб'єктами господарювання є: господарські організації та громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці. З вказаної норми, можна зробити висновок, що фізична особа- підприємець відіграє важливу роль у розвитку економіки. При цьому, на сьо-

годні невирішеним питанням залишається відмежування правового статусу фізичної особи- підприємця, котра займається господарською та іншими видами діяльності: наприклад економічною, фінансовою, тощо. Проблемним аспектом, на нашу думку, також виступає законодавча нерегульованість юридичних компетенцій громадянина як суб'єкта підприємництва. Незважаючи на правове регулювання діяльності фізичної особи- підприємця такими

нормативно-правовими актами як: ГК України, Цивільний кодекс України (надалі – ЦК України), Податковий кодекс України (надалі – ПК України), Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», ч. 4 Закону України «Про підприємництво», варто зазначити про прогалини у закріпленні цього статусу з боку теоретичних та практичних аспектів. Ще однією проблемою вважаємо відсутність єдиного нормативно-правового акту, який би встановлював основні засади діяльності фізичної особи – підприємця (надалі – ФОП). Під час повномасштабної війни, спричиненою російською федерацією проти України, не вирішеними залишаються і аспекти реєстрації ФОП під час воєнного стану, ліцензування та здійснення адміністративних процедур щодо суб'єктів господарювання. На нашу думку, допомогти вирішити ці питання може внесення відповідних змін до ГК України, ПК України, ЦК України, які будуть тлумачити здійснення підприємства в умовах воєнного стану в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правовий статус фізичної особи як підприємця досліджували українські вчені: Р.А. Майданик, В.С. Щербина, О.О. Коломієць, О.В. Старцев, О.В. Степанов, Є.О. Жарікова, І.М. Кучеренко, С.О. Теньков, К.В. Безверхий, Д.В. Задахайло, С.Ф. Покропівний, З.С. Варналій та інші.

Мета статті полягає в аналізі правового статусу фізичної особи під час здійснення підприємницької діяльності в умовах воєнного стану в Україні.

Основними завданнями є:

1) проаналізувати такі категорії як: «фізична особа-підприємець», «суб'єкт господарювання», «підприємницька діяльність»;

2) дослідити чинне законодавство щодо визначення правового статусу фізичної особи – підприємця;

3) виокремити основні відмінності у правових елементах фізичної особи-підприємця до і після введення воєнного стану, зокрема, що стосується змін щодо функціонування її діяльності.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж перейти до аналізу особливостей правового статусу фізичної особи-підприємця під час воєнного стану в Україні, здійснимо загальнотеоретичне дослідження правового статусу фізичної особи як суб'єкта господарювання. Загалом, українське законодавство включає в себе наявність поняття «суб'єкт господарювання». Зокрема, ч. 1 ст. 55 ГК України зазначає, що суб'єктами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством [1]. Проте, незважаючи на законодавче закріплення вищезгаданого поняття, у вітчизняних нормативно-правових актах є певна неврегульованість у визначеннях термінів «підприємець-громадянин», «фізична особа – підприємець», «підприємець як суб'єкт господарювання». Особливо акцентовано, що здійснення забороненої підприємницької діяльності впливає на утворення негативних чинників у процесі здійснення господарської діяльності, забезпечення прав учасників підприємницьких правовідносин. Саме тому протягом кількох років обґрунтовується впровадження терміну «суб'єкт – громадянин», що є більш досконалим та лаконічним у порівнянні з державно-правовими відносинами.

Згідно з ст. 42 ГК України підприємницькою діяльністю є самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [1]. Загалом, розуміння поняття підприємництва регламентується не лише ГК України, а й у практичному

зображенні, адже вагома частина норм законодавства призначена лише такому роду діяльності. Спостерігається це найбільш у питаннях, пов'язаних із санкціями, які є наслідком заняття забороненою підприємницькою діяльністю. Наприклад, якщо здійснюється незареєстрована підприємницька діяльність, для такої особи настає адміністративна відповідальність. В тому числі, без отримання належної ліцензії, яка посвідчує право на заняття певним видом діяльності, до особи може бути застосовано санкції кримінально-правового характеру.

Основоположним для підприємництва є мета отримання прибутку та капіталу, згуртованість та системність, здійснення підприємницької діяльності на свій ризик [2, с. 137].

Ціль отримання капіталу є важливим елементом підприємницької діяльності. Такі дослідники як В.С. Щербина, І.М. Кучеренко зауважують, що відсутність цієї складової свідчить про неправильне розмежування рис підприємницької та інших видів діяльності на добровільних засадах [6]. Тобто, якщо особа має за мету здійснювати підприємницьку діяльність, але не отримує з цього прибутку, її діяння не вважаються основою підприємництва. Проте, на сьогоднішньому етапі, така думка є не аргументованою.

Головними ознаками здійснення підприємницької діяльності також виступають згуртованість та системність. Варто наголосити, що ГК України не містить у своїх нормах тлумачення вищевказаних ознак. Проте, вважаємо, що дане питання має бути законодавчо регламентовано.

Підприємництво, як раніше було виокремлено, є діяльністю на власний ризик. В тому числі, у разі подання недостовірних даних, порушення договірних зобов'язань, податкових правил, суб'єкт господарювання самостійно несе відповідальність за свої вчинки. Тому, у висновку можна зауважити, що суб'єкт господарювання має як позитивні результати своєї діяльності (прибуток, капітал), так і негативні (застосування санкцій за порушення норм закону під час здійснення підприємницької діяльності).

Дані аспекти відображені і юридично закріплені, зокрема, у ЦК України. Так, ст. 52 ЦК України регулює аспекти цивільно-правової відповідальності фізичної особи-підприємця [3]. Фізична особа – підприємець є достатньо інноваційним суб'єктом господарського права, оскільки здійснення підприємницької діяльності під час розподільчої економіки було суворо заборонено та її безпосередня легалізація була відображена у Законі України «Про підприємництво», який протягом певного етапу незалежної України постійно вдосконалювався, але втратив чинність, окрім статті 4.

І.М. Бутков під час розподілу елементів правового статусу фізичної особи та підприємця неодноразово наголошував на тому, що статус фізичної особи може бути втрачено лише у разі смерті особи, що не пов'язаний із втратою дієздатності чи іншими зовнішніми чинниками [4, с. 154]. Тобто, думка вченого базувалась з огляду на те, що громадянин може втратити статус підприємця, проте залишається фізичною особою. З думкою науковця, ми погоджуємось та вважаємо доцільно використовувати її у подальших дослідженнях в галузі господарського права.

Згідно ст. 128 ГК України, громадянин визнається суб'єктом господарювання у разі здійснення ним підприємницької діяльності за умови державної реєстрації його як підприємця без статусу юридичної особи відповідно до статті 58 цього Кодексу. Громадянин-підприємець відповідає за своїми зобов'язаннями усім своїм майном, на яке відповідно до закону може бути звернено стягнення. Громадянин може здійснювати підприємницьку діяльність: безпосередньо як підприємець або через приватне підприємство, що ним створюється; із залученням або без залучення найманої праці; самостійно або спільно з іншими особами.

На нашу думку, правовий статус ФОП визначається через сукупність прав та обов'язків. Основні обов'язки

ФОП зазначені у ч. 6 ст. 128 ГК України. Відповідно до цієї норми, громадянин-підприємець зобов'язаний у передбачених законом випадках і порядку одержати ліцензію на здійснення певних видів господарської діяльності; повідомляти органи державної реєстрації про зміну його адреси, зазначеної в реєстраційних документах, предмета діяльності, інших суттєвих умов своєї підприємницької діяльності, що підлягають відображенню у реєстраційних документах; додержуватися прав і законних інтересів споживачів, забезпечувати належну якість товарів (робіт, послуг), що ним виготовляються, додержуватися правил обов'язкової сертифікації продукції, встановлених законодавством; не допускати недобросовісної конкуренції, інших порушень антимонопольно-конкурентного законодавства; вести облік результатів своєї підприємницької діяльності відповідно до вимог законодавства; своєчасно надавати податковим органам декларацію про майновий стан і доходи (податкову декларацію), інші необхідні відомості для нарахування податків та інших обов'язкових платежів; сплачувати податки та інші обов'язкові платежі в порядку і в розмірах, встановлених законом [1]. Крім цього, згідно з ч. 7 вищенаведеної статті ГК України, громадянин-підприємець зобов'язаний додержуватися вимог, передбачених статтями 46 і 49 цього Кодексу, а також іншими законодавчими актами, і несе майнову та іншу встановлену законом відповідальність за завдані ним шкоду і збитки [1].

Окрім обов'язків, яких ФОП має неухильно дотримуватися, вона, зокрема, наділена і правами, що дають змогу діяти на свій розсуд, забезпечувати свої інтереси в процесі підприємництва, спираючись на принципи, які не заборонені законом.

Зокрема, згідно з ч. 5 ст. 128 ГК України, громадянин-підприємець здійснює свою діяльність на засадах свободи підприємництва та відповідно до принципів, передбачених у статті 44 цього Кодексу. Так, підприємництво здійснюється на основі вільного вибору підприємцем видів підприємницької діяльності; самостійного формування підприємцем програми діяльності, вибору постачальників і споживачів продукції, що виробляється, залучення матеріально-технічних, фінансових та інших видів ресурсів, використання яких не обмежено законом, встановлення цін на продукцію та послуги відповідно до закону; вільного найму підприємцем працівників; комерційного розрахунку та власного комерційного ризику; вільного розпорядження прибутком, що залишається у підприємця після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом; самостійного здійснення підприємцем зовнішньоекономічної діяльності, використання підприємцем належної йому частки валютної виручки на свій розсуд [1].

Отже, аналізуючи норми ГК України, можна зробити висновок, що законодавством врегульований перелік обов'язків і прав, що характерні для будь-якого суб'єкту господарювання, наявна спеціальна норма для функціонування ФОП, враховуючи особливості здійснення та реалізації їхньої діяльності.

Як було зазначено, ФОП має неухильно дотримуватися норм законодавства, що визначені, зокрема, в ГК України та виконувати всі свої зобов'язання, пов'язані з здійсненням підприємницької діяльності. Проте, у зв'язку з воєнним станом, який був введений 24 лютого 2022 року указом Президента України № 64/2022 на всій території України, ситуація стала дещо складнішою та зазнала певних змін.

Військові дії спричинили зміни у функціонуванні ФОП, які були спрямовані на підтримку її економічного потенціалу, можливості отримання прибутку задля збереження фінансового сектору нашої держави.

Загалом, з початку війни Верховною Радою України (надалі-ВРУ) були прийняті нововведення щодо основного функціонування ФОП у сфері оподаткування. Трансформації в першу чергу стосувалися оподаткування ФОП, спи-

раючись на такі Закони України як: Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» 2120-IX від 15.03.2022 [5], Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану» №2142 -IX від 24.03.2022 [6], Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану» № 2173-IX від 01.04.2022 [7].

На основі вказаних нормативно-правових актів, були врегульовані питання щодо сплати єдиного податку (надалі-ЄП) та Єдиного Соціального Внеску (надалі-ЄСВ) ФОП, в залежності від групи сплати податків. Наприклад, платники податків ФОП 1 та 2 групи мають право сплачувати ЄП на період з 1 квітня 2022 року до припинення воєнного стану на території України [8].

Щодо ЄСВ для ФОП 1-2 групи, то з 1 березня 2022 року до припинення або скасування воєнного стану в Україні та протягом 12 місяців після припинення або скасування воєнного стану надано право не нараховувати, не обчислювати та не сплачувати єдиний внесок за себе, за власним рішенням не сплачувати єдиний внесок за найманих працівників, призваних під час мобілізації на військову службу до Збройних Сил України [6].

Таким чином, на основі вищенаведеного, можна встановити, що незважаючи на воєнний стан в Україні, платникам ФОП 1 та 2 групи створено всі умови щодо мінімізації банкрутства у такий складний час, гарантовано можливість й надалі отримувати прибуток. Водночас, після припинення воєнного стану в Україні, обов'язок щодо сплати ЄП чи ЄСВ за час, протягом якого не був внесений єдиний податок та ЄСВ, відповідно до вказаних норм, є відсутнім. Зокрема, станом на вересень 2022 року, ФОП може продовжувати функціонувати чи обрати 3 групу платників податків із загальними правилами обрання системи оподаткування, сплати податку, декларування та подання звітності, що зазначені Главою 1 розділу XIV ПК України [8].

Особливості сплати ЄП та ЄСВ 3 групи є тотожними до 1,2 груп та мають відмінностей. Проте, під час воєнного стану ПК України передбачена можливість переходу на спрощену систему оподаткування – третю групу платника єдиного податку з особливостями оподаткування, встановленими Підрозділом 8 Перехідних положень ПК України для всіх бажаючих ФОП 1 та 2 груп [8].

Для обрання або переходу на 3 групу ЄП податку з особливостями ФОП має подати до Державної Податкової служби відповідну заяву. Форма заяви про застосування спрощеної системи оподаткування була затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 16 липня 2019 року № 308. Така заява може подаватися у паперовій формі або засобами електронного зв'язку (поштою, факсом) в електронній формі. Зокрема, з автоматичного переходу ФОП, що сплачували ЄП 3 групи до 1 квітня 2022 року на правила оподаткування з особливостями не відбувається та залишаються без змін [9].

Отже, варто зауважити, що під час воєнного стану в Україні, законодавством передбачена процедура спрощення основних обов'язків ФОП, котра полягає у відсутності сплати податків на час військових дій, також гарантоване неухильне збереження прав ФОП, про що свідчить прийняття змін до відповідних нормативно-правових актів в Україні задля збереження прибутку ФОП, отримання заробітної плати найманими працівниками у скрутні часи для нашої держави, надання мотивації для подальшого здійснення підприємницької діяльності.

Важливими питаннями в дослідженні правового статусу ФОП вважаємо реєстрацію, ліцензування, і здійснення адміністративних процедур щодо суб'єктів господарювання.

Головним фактором, що свідчить про отримання особу статусу підприємця є державна реєстрація відповідної фізичної особи та внесення її даних до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» (надалі – Закон) [10].

Відповідно до ст.18 Закону для державної реєстрації фізичної особи підприємцем подаються такі документи: заява про державну реєстрацію фізичної особи підприємцем; нотаріально засвідчена письмова згода батьків (усиновлювачів) або піклувальника чи органу опіки та піклування – для фізичної особи, яка досягла шістнадцяти років і має бажання займатися підприємницькою діяльністю, але не має повної цивільної дієздатності; договір (декларація) про створення сімейного фермерського господарства – у разі державної реєстрації фізичної особи, яка самотійно або з членами сім'ї створює сімейне фермерське господарство відповідно до Закону України "Про фермерське господарство" [10].

В умовах воєнного стану, введеного Указом Президента України № 64/2022, запроваджено певні зміни до Закону, які здійснюються, спираючись на Постанову Кабінету Міністрів України від 06 березня 2022 р. № 209 «Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану» (надалі- Постанова) [11]. В тексті Постанови зазначено, що в умовах воєнного стану здійснюється спрощена система державної реєстрації ФОП, адже тепер всі документи можуть подаватися у електронній формі до будь-якого територіального підрозділу міста України, або за допомогою інших чинників зв'язків з обов'язковим електронним підписом. В тому числі, в Постанові зазначено, що державна реєстрація проводиться незалежно від місцезнаходження особи. Таким чином, навіть під час повномасштабної війни, здійснюється спектр розширення економіки задля збереження економічного потенціалу нашої держави та підтримки фінансової сфери у складний час.

Що стосується аспектів ліцензування суб'єктів господарювання під час воєнного стану в Україні, то варто зазначити, що 18 березня 2022 року Кабінетом Міністрів України було прийнято Постанову № 314 «Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану» (надалі – Постанова № 314) [12]. В Постанові № 314 зазначено, що у період воєнного стану право на провадження господарської діяльності набувається суб'єктами господарювання лише з урахуванням подання до Міністерства економіки декларації про провадження господарської діяльності, без отримання документів на певний дозвіл.

Декларація подається в паперовій, або в електронній формі незалежно від місця реєстрації чи перебування ФОП. Якщо заява в електронній формі, вона подається через Єдиний державний веб- портал електронних послуг. Якщо особа хоче подати заяву у паперовому вигляді, то декларація подається через центри надання адміністративних послуг, чи поштовими засобами.

В декларації зазначаються відомості про суб'єкта господарювання юридичної особи або фізичної особи – підприємця; відомості про адреси провадження господарської діяльності; вид господарської діяльності, який провадиться суб'єктом господарювання; назва ліцензії чи дозвільного документа на заміну якого на період воєнного стану подана декларація; відмітка про те, що суб'єкт господарювання ознайомлений з вимогами законодавства, якими встановлено вичерпний перелік вимог до провадження господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, отриманню документа дозвільного характеру, на заміну якого подана декларація, та зобов'язується їх виконувати [12].

Варто зауважити, що Постановою № 314 регламентовано також перелік видів господарської діяльності, що не можуть подаватися на отримання ліцензії на підставі декларації. Такими видами виступає господарська діяльність, пов'язана з виробництвом лікарських засобів, вироблення психотропних та наркотичних речовин(медичного канабісу), що передбачені для уживання важкохворими особами(хвороба Паркінсона, лейкемія, хвороба Альцгеймера).

Згідно з Постановою № 314 продовжено також дії термінів ліцензій, що було отримані до повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну 24 лютого 2022 року.

Таким чином, можна встановити, що наша економіка готова до нових викликів сьогодення та легко адаптується до нових умов.

В умовах воєнного стану актуальним питанням виступає здійснення адміністративних процедур щодо припинення діяльності ФОП.

Як відомо, ФОП може припинити свою діяльність як добровільно через різні обставини (не отримання прибутку чи його зменшення, вступ на державну службу), так і примусово (смерть фізичної особи, втрата цивільної дієздатності чи її обмеження, що передбачено ЦК України).

Загальні положення щодо припинення діяльності ФОП передбачені у ПК України. Відповідно до пп. 65.10.1 і 65.10.2 ПК України, внесення до Державного реєстру запису про припинення підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця чи незалежної професійної діяльності фізичної особи здійснюється у разі: внесення до ЄДР запису про державну реєстрацію припинення підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця – з дати державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця; припинення або зупинення незалежної професійної діяльності або зміни організаційної форми відповідної діяльності з незалежної (індивідуальної) на іншу – з дати прийняття уповноваженим органом відповідного рішення або іншої дати, визначеної законом, що регулює реєстрацію відповідної незалежної професійної діяльності, датою припинення, зупинення або зміни організаційної форми відповідної діяльності з незалежної (індивідуальної) на іншу [8].

В умовах воєнного стану відбулися певні зміни щодо припинення діяльності ФОП. Наприклад, якщо ФОП перебуває закордоном, вона може припинити свою діяльність онлайн, лише подавши заяву. Після подання заяви, реєстратор вносить запис до Єдиного державного реєстру та повідомляє податкову службу про закриття ФОП. При цьому, ФОП, котра має ліцензії, анулює їх особисто або через іншу особу, якщо вона уповноважена зробити це на підставі нотаріально засвідченої довіреності від ФОП.

Варто також наголосити, що припинення підприємницької діяльності здійснюється незалежно від місця перебування ФОП. Зокрема, у зв'язку із введенням воєнного стану Кабінет Міністрів України прийняв постанову від 28.02.2022 р. № 165 «Про зупинення строків надання адміністративних послуг та видачі документів дозвільного характеру» [13].

Спируючись на вищевказану постанову, державні органи також наділені відповідною компетенцією здійснювати адміністративні процедури. Проте, незважаючи на достатнє правове тлумачення припинення діяльності ФОП, залишаються нюанси у питаннях припинення її діяльності. Наприклад, якщо у ФОП є наймані працівники, з ними мають бути виплачені їх заробітні плати. Звіт ФОП має подати до моменту припинення своєї діяльності.

Тому, вважаємо, що припинення діяльності ФОП в умовах воєнного стану стала більш модернізованою та сучасною адміністративною процедурою, з реалізацією інформаційних технологій, яка є можливою навіть

без фізичної присутності людини за місцем свого проживання, доступною їй під час перебування на території іншої країни. Саме такі нововведення є поштовхом до впровадження ще більш доступних для кожної особи адміністративних послуг.

Висновок. Отже, на підставі вищенаведеного, можна дійти до висновку, що в умовах сьогодення реалій воєнного стану в Україні, правовий статус фізичної особи-підприємця потребує постійного дослідження, що стане своєрідним поштовхом для розвитку економічної складової та юридичної сфери загалом. Зазначено, що на сьогодні не існує єдиного нормативно- правового акту, який би в повному обсязі закріплював правовий статус ФОП, що вважаємо проблемою. З'ясовано, що правовий статус ФОП складається із прав та обов'язків, які законодавчо прописані у положеннях ГК України, ЦК України, ПК України. Визначено, що у зв'язку з воєнним станом, задля підтримки економічного та фінансового потенціалу ФОП впроваджено зміни до даних нормативно- правових актів, що передбачають більш правову захищеність ФОП, особливо що стосується сплати податків у період воєнного стану.

Авторами статті визначено основні умови державної реєстрації ФОП в умовах воєнного стану. З'ясовано, що під час повномасштабного вторгнення російської федерації,

особа, незважаючи на місце свого перебування, може зареєструвати свою підприємницьку діяльність. Зокрема, зазначено перспективи щодо ліцензування ФОП. Виокремлено, що задля отримання спеціального дозволу щодо здійснення функціонування ФОП варто лише подати спеціальну декларацію в електронному чи паперовому вигляді до компетентного органу. З'ясовано, що всі ліцензії дозвільного характеру, що отримані до введення воєнного стану на території України продовжують строк своєї дії.

Особлива увага акцентована й на аспектах припинення діяльності ФОП. Законодавець у цьому випадку також передбачив можливість припинення діяльності ФОП онлайн, тобто шляхом написання електронної заяви, а також подання документу у будь-якому державному органі, який раніше не був наділений повноваженнями здійснювати адміністративні процедури.

Таким чином, варто зауважити, що економіка нашої України продовжує адаптуватися до нових та складних викликів сьогодення. Спрощення системи реєстрації ФОП дає змогу отримувати прибуток ФОП і під час повномасштабного вторгнення, адже у цей скрутний час кожен має працювати на своєму фронті, і економіка нашої держави повинна залишатися прогресивною, стабільною до перемоги.

ЛІТЕРАТУРА

1. Господарський Кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. *Верховна Рада України*: офіц. веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 15.07.2022)
2. Безверхий К.В. Порядок створення і функціонування суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб-підприємців в Україні : електронний ресурс. Фінанси, облік і аудит № 19.2012. веб-сайт. URL: <http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/33711/1/Bezverhiy.pdf> (дата звернення: 28.07.2022)
3. Цивільний Кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. *Верховна Рада України*: офіц. веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/ru/ed20131011> (дата звернення: 15.07.2022)
4. Бутков І.М. Щодо визначення поняття «правовий статус фізичної особи- підприємця» : наукова стаття. *Форум права*. Сєверодонецьк. 2013. С. 70-76.
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX. *Верховна Рада України*: офіц. веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення 26.08.2022)
6. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану: Закон України від 24.03.2022 № 2142-IX. *Верховна Рада України*: офіц. веб- сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-IX#Text> (дата звернення 26.08.2022)
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану: Закон України від 01.04.2022 № 2173-IX. *Верховна Рада України*: офіц. веб- сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2173-20#Text> (дата звернення 27.08.2022)
8. Податковий Кодекс України: Закон України від 02.11.2010 № 2755-VI. *Верховна Рада України*: офіц. веб- сайт. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 27.08.2022)
9. Про затвердження форм заяви про застосування спрощеної системи оподаткування, розрахунку доходу за попередній календарний рік, запиту про отримання витягу з реєстру платників єдиного податку та витягу з реєстру платників єдиного податку: Наказ від 16.07.2019 №308. Міністерство Фінансів України: офіц. веб- сайт. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1054-19#Text> (дата звернення 28.08.2022)
10. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV. *Верховна Рада України*. : офіц. веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text> (дата звернення: 18.07.2022)
11. Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану : Постанова від 6 березня 2022 р. № 209. Кабінет Міністрів України: офіц. веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/209-2022-п#Text> (дата звернення 02.08.2022).
12. Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану: Постанова від 18 березня 2022 р. № 314. Кабінет Міністрів України: офіц. веб- сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/314-2022-п#Text> (дата звернення 28.08.2022)
13. Про зупинення строків надання адміністративних послуг та видачі документів дозвільного характеру: Постанова від 28 лютого 2022 р. № 165. Кабінет Міністрів України: офіц. веб- сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/165-2022-п#Text> (дата звернення 29.08.2022)